

Omgaan met psychische aandoeningen voor docenten

Participatie door Educatie
Groningen, 11 november 2014

dr. Lies Korevaar

Overzicht

1. Inleiding
2. Communicatieproblemen
3. Functiestoornissen
4. Ziektebeelden
5. Achtergrondinformatie

Expertisecentrum Begeleid Leren

Omvang studenten met psychische problemen

In Nederland volgen ongeveer 662.800 studenten een opleiding aan een hogeschool of universiteit

(DUO, 2013)

6% heeft een psychische aandoening (39.768)

50% heeft extra ondersteuning nodig (20.000)

Verwey-Jonker instituut, 2005

Omvang psychische problemen in Nederland

Diagnose	Ooit in het leven %	Afgelopen 12 maanden %	18-24 jaar %
Stemmingsstoornis	20,2	6,1	9,0
Angststoornis	19,6	10,1	11,7
Middelenstoornis	19,1	5,6	13,8
Aandachtstekort- of Gedragsstoornis	9,2	2,1	
ADHD	3,0	2,1	3,5
As 1 psychische st.	42,7	18,0	28,1

Nemesis-2, 2009
TvP 2012, 1

Voorbeelden van medisch denken die vaak eenzijdig of te dominant gebruikt worden

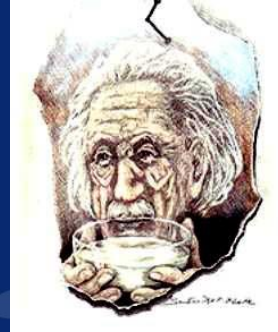
Zorgprogramma's die helemaal rond een ziektebeeld zijn opgesteld
Al je gedrag wordt geïnterpreteerd in verband met je ziekte
Alles bevestigt dat je ziek bent. Je gaat het zelf geloven, je familie ook

Objectiverend kijken en observeren
Heel gauw let je alleen nog op de ziekte of de verschijnselen of het gedrag en zie je de hele mens niet meer

Oordelen over wat je nog kunt
Uit angst voor een terugval wordt je bang gemaakt om dingen te proberen als werk, opleiding, relaties, zelfstandig wonen

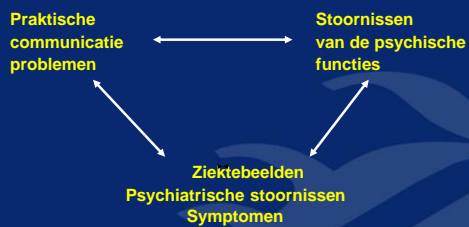
Stigmatiserend taalgebruik
Er wordt gesproken over "die borderliner" of "die schizofreen"
Stigmatiseren is een hardnekkige menselijke neiging
Uiteindelijk gaan mensen zichzelf ook stigmatiseren

Einstein

Lectoraat Rehabilitatie,
Hanzehogeschool Groningen

Psychische aandoeningen bestaan uit

Definitie van "praktische communicatieproblemen"

Praktische communicatieproblemen

- bestaan uit voortdurend of in perioden aanwezig, niet algemeen voorkomend gedrag
- dat overlast of lijden veroorzaakt bij de student/cliënt of bij anderen; en
- dat niet door eigen wil van de betrokkene kan worden weggenomen

(naar Brinkman, 1998)

Invloed van praktische communicatieproblemen op het begeleidingsproces

- De student/cliënt wordt helemaal in beslag genomen door de communicatieproblemen. Hij of zij heeft weinig ruimte voor zijn studie en/of de benodigde begeleiding
- De docent wordt helemaal in beslag genomen door de communicatieproblemen. Hij of zij heeft weinig ruimte voor begeleidende activiteiten
- Het onder de knie krijgen van een praktisch communicatieprobleem kan een goed begin zijn voor een begeleidingsproces of een bestaand begeleidingsproces versterken

“Storende afwijkingen”

- Een andere werkelijkheid
- Afhankelijkheid
- Energie-probleem
- Tempo-stoornis
- Prikkel-over/ongevoeligheid
- Angst
- Instabiliteit
- Star eisend gedrag

Expertisecentrum Begeleid Leren

Groepen psychische functies

- Cognitieve functies (aandacht en concentratie, bewustzijn, oriëntatie, waarneming, intelligentie, geheugen, denken, executieve functies)
- Affectieve functies (stemming, emoties, lichamelijke reacties)
- Conatieve functies (mimiek, gebaren, drift, wil)
- Persoonlijkheid (persoonlijkheidstrekken, afweermechanismen, geweten)

Andere woorden voor deze groepen zijn: verstand, emoties, wil en karakter

Interventies bij psychische functiestoornissen

- De oorzaak behandelen
- De functie trainen
- Compenserend gedrag trainen
- De functie compenseren
- In een Begeleid Leren-traject ermee omgaan wil zeggen dat je iemand leert om zo zelfstandig mogelijk met zijn of haar functiestoornis om te gaan

Definitie functiestoornissen

Psychische functiestoornissen zijn verstoringen van een of meer bijzondere werkingen van de menselijke geest ("functies")

Deze verstoringen veroorzaken klachten bij de student/cliënt zelf of bij diens omgeving

Overzicht psychiatrische ziektebeelden I

- Ontwikkelingsstoornissen (Verstandelijke beperking, Autisme, ADHD)
- Psycho-Organische stoornissen (Delier, dementie, amnestische stoornis)
- Stoornissen in het gebruik van middelen (Intoxicatie en afhankelijkheid)
- Psychosen (Schizofrenie, schizo-affectieve psychose e.a.)
- Stemmingsstoornissen (Manie, depressie, bipolaire stoornis)

Overzicht psychiatrische ziektebeelden II

- Angststoornissen (Paniekstoornis, pleinvrees, claustrofobie, sociale fobie.)
- Dwangstoornis, posttraumatische stressstoornis)
- Somatoforme stoornissen (Conversie, hypochondrie)
- Dissociatieve stoornissen (Meervoudige persoonlijkheid, depersonalisatie)
- Persoonlijkheidsstoornissen

Definitie Psychiatrische ziekte

Een psychiatrisch ziektebeeld of psychische stoornis is een samenhangende beschrijving van symptomen en/of syndromen en het beloop daarvan in de tijd

Bij een ziekte hoort ook een idee over de oorzaak ervan

Gebruik van de kennis van ziektebeelden

- bij het begrijpen van behandeling (m.n. medicatie)
- bij het gesprek met student/cliënt, familie en hulpverleners (m.n. over ervaringen)
- bij het begeleiden van de studie (m.n. de plaats van de ziekte)

Stroomschema

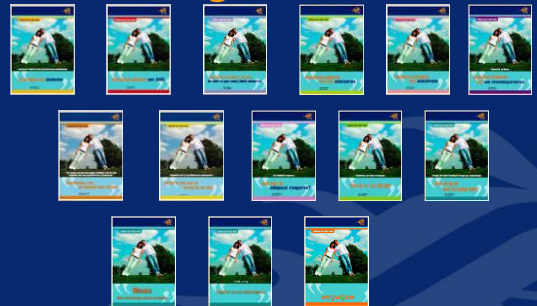
Aangepast naar J. Dröes, 2014

Expertisecentrum Begeleid Leren

3. Achtergrondinformatie

Expertisecentrum Begeleid Leren

www.begeleideren.nl

Evaluatie

Drie B's:

- **Bekend:** Wat deed ik al?
- **Besluiten:** Wat doe ik niet meer?
- **Bereiken:** Wat ga ik anders doen?

Hartelijk dank voor uw aandacht
en participatie

Lies Korevaar
e.l.korevaar@pl.hanze.nl